

*Můžeme definovat rozdíl nebo vztah mezi publikem v hledišti a publikem za obrazovkou?
Možná ano, někdy totiž vztah definuje jiný vztah.*

Pakliže otázka, či zadané téma míří k zamyšlení nad kvalitou zážitku sledování živého představení v prostoru divadla a téhož na obrazovce, tak lze jednoznačně, a nepřekvapivě, konstatovat, že je mezi nimi veliký rozdíl. Záznam, nebo živý přenos, tak jak jej zatím známe, je prostě nouzový stav. Navíc spojený s celkovým nouzovým režimem společnosti. Když se ocitáme v nouzi a není nám nejlíp, bereme za vděk každou úlevou a pomocí. A pracujeme s tím, co je k dispozici.

Každé omezení vytváří tlak, aby se rozvinuly kompenzační nástroje, hledala cesta, jak se s omezením vyrovnat, či dokonce, jak jej obrátit ve svůj prospěch. To jistě můžeme očekávat i do budoucna v oblasti performing arts. Imerzivní zážitek bude podle mého brzy poskytovat dostupná technologie virtuální reality a bude jen otázka, jak se vystaví marketingový oblouk, resp. kruh, aby se zafinancovala tvorba obsahu. Bude to, ale samozřejmě pořád jiný zážitek, než skutečné setkání diváků a umělců v divadle.

Nezapomeňme, ale že pořizování záznamů jevištních děl je samostatná filmová, resp. televizní disciplína, v níž se dokonce soutěží na specializovaných festivalech. Dobrý záznam představení dokáže pomocí fokusů kamer, stříhu, montáže, kvalitou zvuku přinést hluboký zážitek, který určitě není nouzový, ale ve svém žánru plnohodnotný. Když připomenu přenosy inscenací do kin z velkých světových scén, tak je jasné, na co myslím. V případě on-line živých přenosů se ještě zážitek umocňuje napětím, zda se přenos podaří, a tím se diváci ocitají na stejné vlně „tady a teď“ s lidmi na několik místech planety – tedy v různých „tady“ a různých „ted“. Ale stále tuto možnost vnímání živého uměleckého díla chápu jako rozšiřující, nikoli jako výchozí. Rozšiřovat si kulturní zážitky budeme jistě i do budoucna. Přenosy do kin mají ale jednu podstatnou charakteristiku – a tím je setkání diváků v hledišti biografu. Kolektivní vnímání vytváří zcela specifický prožitek, který nelze ničím kompenzovat.

Všichni si dnes hluboce uvědomujeme hodnotu osobního kontaktu, setkání, bezprostředního doteku skutečnosti. Naši sociální podmíněnost a i to, jak je křehká a nesamozřejmá. Je možné, že si na „nesetkávání“ zvykneme a otupíme. Nebo nám naopak tento stav pomůže tuto důležitou kvalitu nově rozlišit a začneme se o ni více zajímat a starat.

Divadla zatím nejsou zavřená tak dlouho, aby kulturní publikum (jiné se na záznamy či přenosy stejně nepodívá) trpělo většími abstinenciálními příznaky. Navíc fenomén povinné digitalizace způsobuje, že se lidé po třech poradách na zoomu a distanční výuce s dětmi, rádi na chvíli odpojí. Proto se domnívám, že si ještě chvíli počkáme na to, jak se projeví poptávka po uměleckém obsahu a jak na to zareaguje nabídka ze strany tvůrců. Lidé budou vždycky potřebovat umění a krásu a najdou si k ní cestu... pakliže v této pandemii neztratí svoji duši.

Jana Návrátová